

Johan

Hej och välkommen till Litteraturresan. Jag heter Johan Hemmingsson och arbetar som litteraturutvecklare på Region Jämtland Härjedalen.

Under åtta avsnitt av den här podden ska jag ta ett snack med en författare från varje kommun i länet. Vi kommer prata om högt och lågt, författarskap, skrivande och vad som än kan dyka upp. Vem vet, det kan bli lite tull också. Nu, braal ma!

Litteraturresan reser norrut och landar i Strömsunds kommun, och där träffar vi Anna Stjernström. Välkommen till Litteraturresan!

Anna

Tack så mycket.

Johan

Du berättade för mig att du blev lite förvånad när jag hörde av mig till dig?

Anna

Ja, det blir ju så, när man sitter och skriver på sin kammare, att man glömmer bort att det förhoppningsvis finns en publik där ute, eller en läsare, av det man gör i slutänden.

Johan

Ja det finns ju en värld utanför Sikås, för det är Sikås som du bor i eller hur?

Anna

Ja, jag brukar hävda att det är centrum i världen, med varierande framgång.

Johan

Med varierande framgång, jag förstår. Om du ska berätta lite grann för våra lyssnare, vem är du?

Anna

Ja, jag är en 45-årig Sikås-bo. Mamma till tre tjejer, gift med Magnus. Vi bor på en gård där som vi har jobbat med att renovera ganska mycket. Jag jobbar som doktorand i historia vid Mittuniversitetet. Gillar att åka skidor, har ett stort musikintresse. Ja, jag vet inte. Det finns säkert mer att säga.

Johan

Ja, oh ja- och vi kommer grotta mer i det här. Men anledningen till att du är här, det är ju för att du har ju faktiskt skrivit böcker.

Din första bok som kom ut, den heter Camfore?

Anna

Ja, det stämmer. Jag kände att det var viktigt att göra en dokumentation av den företagargärningen som min pappa och många fler, låg bakom.

Johan

Titeln, för den som inte pratar jämska så kan ju många tro att det är en titel på engelska det här, men det är det inte.

Anna

Nej, det är en titel på jämska. Det var nog faktiskt så att det var Nisse Simonsson som föreslog det namnet Camfore betyder ju plånbok på jämska och det här var ju ett investmentbolag till en början. Sen blev det mer renodlat än trådkoncern då.

Johan

För det är inte skönlitteratur, du skriver, utan det är facklitteratur?

Anna

Ja, så har det blivit. När jag var liten och barn och så då skrev jag ganska mycket musiktexter och kanske lite dikter och så där. Men det är väl facklitteraturen som har tagit över.

Johan

Kan du berätta lite grann? För att vi pratade lite grann tidigare, vad som kom först? Hönan eller ägget? För när man skriver fackböcker då är det ofta ett intresse som ligger till grund och sen kommer det till boken. Men vad var det som kom först för dig? Var det idén om att skriva bok eller var det intresset för det här företaget?

Anna

Ja, det var ju intresset för företaget och framförallt, ett behov eller en känsla jag hade att jag ville berätta den här historien. Jag hänger mycket på landsarkivet nu när jag är doktorand och där finns det ett litet citat vid dörren när man går ut som jag tror det är ett kinesiskt ordspråk som de har översatt och det är något i stil med att även det svagaste bläcket är starkare än minnet. Och så är det ju verkligen. Det är ju ett mål i sig att skriva att man vill sätta någonting på pränt och det vet man ju som historiker, att det som finns att läsa idag för det som hände för 100 år sedan eller mer, det är ju det som också går att ta på.

Johan

Processen där med Camfore, hur såg den ut? Det var någonting annat du höll på med innan, det var inte litteratur?

Anna

Nej, precis jag, det var nog så att jag precis hade avslutat två år på folkhögskolan på Birka, jazz-profilen där – och så sen, det var förändringar på gång i den här företagsorganisationen och jag kände att det var, det var ett tillfälle att sätta berättelsen på pränt och att jag kunde vara lämplig att göra det. Det var ju kanske vågat, jag hade jag aldrig skrivit i den omfattningen tidigare – eller kanske inte alls egentligen. Jag hade ju en bakgrund, jag hade ju pluggat på Mittuniversitet, historia bland annat, och lite andra ämnen så jag hade samlat ihop till en examen där.

Johan

Hur gick det med själva utgivningen då? Hur gick det att hitta ett förlag som vill ge ut den här boken?

Anna

Ja det var ju Jengels förlag då. och det föll ju sig lämpligt eftersom de jobbade med den här

typen av litteratur och alltså, berättelser ur den jämtländska myllan eller hur vi ska uttrycka det. Så att det, ja, men vi hade ju själv en ganska aktiv roll i i att få ut boken.

Johan

Och sen så kommer nästa bok, En bilhandlares resa. Vill du berätta lite grann om den boken?

Anna

Det var ju då Ivar själv som ringde upp mig och kände att han han gärna ville...

Johan

Och, nu får du gärna berätta, vilken Ivar?

Anna

Ja, det är den här bilhandlaren som gjorde resan, Ivar Ericsson i Hoting som ringde upp mig för han ville gärna att jag skulle hjälpa honom och dokumentera det som var hans – mycket spännande – resa som företagare i norra Jämtland.

Och det, det blev jag väldigt glad för. Ivar var en otrolig person, även om man var sjuk när jag for och intervjuar honom ganska många gånger där så var han ju som en kraftkälla. Så man kom själv lite laddad därifrån varje gång.

Johan

Den här boken, kan du säga att det är du som är författaren eller har ni skrivit den tillsammans?

Anna

Nej, det är jag som är författaren, det är det, men jag har intervjuat då, och det är det som är underlag för det. Men det är ju just att hantera text och sätta ihop den och får ett sammanhang och hur det ska falla ut, det är ju författarens uppdrag.

Johan

Och du nämnde ju tidigare att du inte är jättebekvämd med att kalla dig själv författare?

Anna

Nja, jag vet inte. Det är inte kanske så jag ser på mig själv. Mina tjejer brukar fråga "mamma, vad jobbar du med?" Är du författare? Och ja, jag vet inte. Men ja, jag har ju skrivit några böcker, och sen du ringde upp mig så har jag blickat lite tillbaka i backspegeln och det är klart, det är ju skriva som jag håller på med. Nu i 20-25 år. Och egentligen det enda som jag har jobbat med, fast i väldigt olika former det får man ju säga. Jag har ju skrivit på uppdrag, jag har varit ledarskribent, jag skriver reportage och krönikor och nu håller jag på med en helt annan typ av skrift då alltså den vetenskapliga avhandlingen.

Johan

Och den ska vi komma tillbaka till. Det finns även någonting annat som är väldigt, väldigt viktigt för dig har jag förstått och det ska vi prata mer om alldeles strax. Dagens gäst i Litteraturresan det är Anna Stjernström.

För oss som bor i Jämtland och Härjedalen så är ju skogen en väldigt stor del av livet kan man säga. För många så är det ett ställe dit man går och hämtar lite kraft eller bara njuter av att lyssna på fåglarna.

För andra är skogen så pass viktig att hon har skrivit en bok om den och den här boken, Skogen, guldets från Norden, det är ju ett ganska gediget verk som du har skrivit, Anna?

Anna

Ja tack. Roligt om du tycker det.

Johan

Ja, det är inte bara jag som tycker det, så är det, för det är en väldigt, vad ska man säga den? Den handlar ju om skogen enda sedan att inlandsisen drog sig tillbaka till hur det ser ut i dagens läge, för det är ju inte bara en bok om skog?

Anna

Ja nej, men skogen står ju inte för sig själv utan den är ju integrerad i våra liv och i samhället. Den är ju dagsaktuell, alltid. Men den är också en historia, så lager av hur vi har använt den under lång tid.

Johan

Går det att sätta ord på vad skogen betyder för dig?

Anna

Ja, då får man kanske leta i orden och väga dem noggrant för den betyder väldigt mycket. Det är nog som en väldigt bra kompis, där jag trivs väldigt bra och dit jag söker mig kanske om jag behöver städa upp inne i huvudet så att jag kan börja skriva. Och ja, det är ju som en livsstilsfaktor att då kunna bo nära skogen, i skogen, men jag lever ju också delvis av skog. Och ja, den är viktig på många sätt för mig.

Johan

Har du någonsin känt rädsla för skogen?

Anna

Nej, det har jag aldrig gjort.

Johan

Aldrig varit rädd att gå vilse?

Anna

Jag berättade precis för dig att jag brukar få använda Lantmäteriets app när jag är ute och åker skidor, jag har inget lokalsinne. Men nej, det kan jag nog inte säga. Jag är inte rädd för skogen. När jag var yngre så red vi väldigt mycket i skogen. Jag är nog mer rädd för storstadjungeln faktiskt.

Johan

Ja, det är mer faror där.

Om vi går tillbaka till boken här då? För det är ju inte bara en bok om skog utan det är ju väldigt mycket historia också, och anekdoter. Det måste ha varit ett väldigt stort arbete du la ner på den här boken?

Anna

Men det var ett stort arbete, och jag är lite så när jag skriver tror, jag blir en blodigel. Jag

väldigt svårt att släppa taget och det är ju kanske något som har varit en styrka många gånger, men det är ju också en konst att veta när man ska släppa taget om grejer såklart. Säkert något som alla som jobbar med texter av olika slag, kan känna igen sig i.

Johan

Kommer du ihåg om du blev tvungen att kill your darlings under arbetets gång har?

Anna

Ja, det där är ett bra uttryck. När jag jobbade på ÖP så hade jag ett nära samarbete med Ulla Granqvist som är ju illustratör bland annat, och hon hon såg ibland hur jag svettades och hur vissa grejer jag höll på och skrev, och då sa hon det, "kill your darlings" – för att ibland är det nödvändigt för att komma vidare. Ja, och så är det. Man kan ju ha en bild, man måste ju börja någonstans och ha kanske en tydlig målbild att "det här ska det innehålla ska ungefär, den här strukturen". Men sen när man sätter igång och texten får ett eget liv då, då får man ju inte vara för rädd för att ta fram yxan så att säga.

Johan

Nej så är det. Det som jag har tänkt på är ju att det är att, du har ju gjort ganska mycket intervjuer också, även i den här boken, Skogen, guldet från Norden?

Anna

Ja det var ju så att upprinnelsen till boken var ju bland annat det här flottningsmuseet i Laxviken, och en besökare där som heter Per Nydahl som har stort intresse för skog och han var ju egentligen initiativtagaren till den här boken och såg till att den kom igång. Det var han som ringde mig, och frågade om jag kunde tänka mig att ställa upp och skriva den.

Nu tappar jag tråden.

Johan

Ja, men det gör jag också.

Anna

Jag vet inte vad jag pratar om nu, vad var din fråga?

Johan

Det minns jag inte riktigt.

Anna]

Nej du ser.

Johan

Ja nej men det är jättevälkommet, vad kul. Precis. Men det vi pratade lite grann om var ju arbetet med själva boken här, ja intervjuer där var vi.

Anna

Ja intervjuer. Jo, det är alltså – tidens tand är ju hänsynslöst på något vis och det var ju väldigt bra att den här boken gjordes eftersom jag skulle då intervju dem som fortfarande hade varit med före mekaniseringen i skogsbruket, så att det var många intressanta möten där, tycker jag. Med både de som har jobbat med flottning, men även som tummare, skogshuggare, körare.

Johan

För min morfar, han hade ju ett litet småbruk och ett litet bageri. Och han berättade någon gång i slutet att det absolut bästa minnena från sitt liv, det var ju när han var i timmerkojan. När de hade ja, när de hade fällt timmer helt enkelt och fick återvända till timmerkojan, steka sina kolbullar, koka sitt kaffe.

Han sa att skogen, det var ju liksom hans egentliga hem kan man säga. Är det en uppfattning som du har fått från folk som har jobbat i skogen? Att det har blivit en livsstil är naturligtvis, men kan man se det som ett andra hem för folk eller är det mer en naturresurs som man använder sig av?

Anna

Nej, men min uppfattning alltså, bara grundad också på där jag själv bor i en liten by och byar kring det, att skogen är ju ett hem för många. Det är ju där många gillar att vistas av olika anledningar, men sen det är ju dubbelt för det är ju för väldigt många som bor som vi gör så är ju skogen också den resurs som man åtminstone delvis lever av. Endera att jobba i skogen eller kanske förvalta någon liten mark.

Johan

Vad har du fått för respons på den här boken?

Anna

Eh jo, jag tycker att responsen var ju över förväntan. Vi tyckte att vi slog till ganska stort när vi hade en upplaga på tretusen böcker och vad jag vetså finns det nog inte så många kvar. Jag vet att jag har någon låda hemma.

Johan

För när jag skulle göra research inför det här programmet så har jag letat efter den här boken. Men den finns inte att köpa någonstans utan jag var tvungen att gå till biblioteket.

Anna

Ja, det är ju glädjande för mig på något vis. Det är ju som ett erkännande och det är ju skönt, för det är ju sådana här böcker eller alla böcker. Det är ju, det är ju inget som gör sig självt, utan det är som arbetssegrar, och då är ju belöningen om de faktiskt blir lästa.

Johan

Absolut, så är det. Och på tal om läsning så ska vi prata lite mer om vad som är på gång framöver här. Dagens gäst i Litteraturrestan det är alltså Anna Stjernström.

Johan

Du berättade att i ditt arbete så är du lite grann som en igel som suger dig fast, och idag så håller du på med ett ganska stort arbete. Du kallar det tegelsten till och med?

Anna

Ja. Kanske inte i i volym antal sidor men, mätt i arbetsinsatser, så får jag nog säga att det blir en tegelsten.

Johan

Det är en doktorsavhandling rent utav?

Anna

Ja och det stämmer. Jag doktorerar ju som sagt då i historia.

Johan

Törs du berätta någonting om vad den här boken kommer handla om?

Anna]

Ja, det kanske inte kommer som en överraskning men den handlar ganska mycket om skog.

Johan

Det handlar om skog.

Men mer än så, det får vi vänta på?

Anna

Nej då, absolut inte. Det är, den handlar ju egentligen då om hur moderniseringen och industrialiseringen har tagits i uttryck på landsbygden i norra Sverige, närmare bestämt i i Jämtland och Hammerdals socken. Jag har studerat skogshandeln som företas efter år 1850 ungefär - och hur det omvandlar samhället.

Johan

1850, varför är det just där som gränsen går?

Anna

Ja, jag har ju studerat försäljningarna av avverkningsrätter och i Hammerdal så tar de fart efter 1850. Det är många olika faktorer som ligger bakom, men då måste vi nästan ha ett nytt program.

Johan

Det får bli till hösten kanske. Men när du gör ett sånt här gediget arbete, det är väldigt mycket inläsning som ska göras?

Anna

Jo, men det är det ju. Det är ju forskningslitteratur naturligtvis. Mycket teoretisk litteratur har jag jobbat med och så sen är det ju då källmaterialet, liten annan typ av läsning. Nu finns ju det mesta inskannat och digitalt. Det är ju behändigt när man bor som jag gör, men då är det ju att läsa i mitt fall då gamla domböcker där det har in-tecknats, de här affärens.

Johan

Och för den gemene läsaren så kan ju en sådan läsning upplevas som ganska torr.

Anna]

Ja, jo, men visst. Men det är ju det att man blir väldigt nördig tror jag när man håller på och tycker att det blir väldigt spännande när man som börjar se sammanhang, och som börjar känna in i huvudet så att det börjar takta gången. "Det här ska jag skriva" och så kanske det är när man skriver något skönlitterärt också. Det kan du bättre svara på.

Johan

Nej, men det har ju helt rätt i. Bara viljan finns och den där lågan, då funkar det mesta och för att sitta och läsa gamla domböcker med skogshandel då måste det finnas en ganska stark låga, tänker jag?

Anna

Ja jo absolut, det finns ju ett intresse där, men det finns också en målmedvetenhet, skulle man väl säga. Det går ju som inte att lägga sig och för tidigt, man måste ju orka och hålla.

Johan

Precis. Men läser du någonting annat på fritiden eller går du, tappar du intresset för läsning under arbetets gång?

Anna

Nja alltså, jag har nog egentligen en önskan att jag skulle vilja läsa och ha energi för att läsa mer skönlitterära verk. Men ibland kan jag ju känna att jag behöver mata hjärnan med något helt annat. Det kan jag gärna bli någon diktsamling eller att jag kanske lyssnar på musik och verkligen funderar över texterna så där alltså jag tycker det är väldigt spännande med språk och ord och det finns ju en oerhörd tillfredsställelse när man lyckas kombinera vissa ord för ett visst sammanhang vid ett visst tillfälle. När det känns som om det är precis rätt sätt.

Johan

För du berättar ju att du har ju studerat jazzmusik?

Anna

Ja jo precis. Jag sjöng mest på Birka, men jag spelar en hel del piano också och så där och skriver en del musik, alltså inga inga stora verk så, men det var något jag höll på med faktiskt ganska mycket när jag var liten. Jag hade nog en känsla av att jag gärna ville göra det, och det är oftast att det bara poppar upp i huvudet och så sen för att bli fri det så att säga, frigöra plats för något annat så måste jag göra klart annars så blir det inget utrymme.

Johan

Nej, precis. Vi har ju varit inne lite grann på drivkraft och vi är ju rätt överens om att det är jättesvårt att säga varför man håller på med det man gör. Att "ja men jag tycker om att skriva, varför?"

Anna

"Ja, jag har ingen aning."

Johan

Men du sa någonting väldigt fint innan vi satte och började spela in här.

Anna

Ja alltså, jag sa nog det, och du tyckte det var fint. Jag värderar det inte, men att det är, alltså skriva ju en förlängning av det egna tänkandet, och så ser jag nog faktiskt på mitt skrivande, att det det är mer jag i en förlängning mer än att jag uppfyller en funktion som författare. Skrivandet har ju tagit sig väldigt olika former, men just det här "text och formulering" kommer nog finnas hos mig vad jag än företar mig.

Johan

Precis, vad du en företar dig. Just nu, så håller du på med din doktorsavhandling. Finns det något planerat datum för den?

Anna

Ja, det ska väl bli disputation till hösten. Någon gång är tänkt så att ja, det är spännande. Jag har ju levt med det ganska länge under hela småbarnstiden här och husrenovering och allt har hänt väldigt mycket i våra liv under tiden, så att det var det intensivt och det har ju också gjorts att det har dragit ut på tiden med doktorerandet. Det är många år som jag har varit uppbunden av det, så att det är både spännande och lite skrämmande framöver vad jag ska ta mig an med det där blanka bladet.

Johan

När du har jobbat så mycket och omfattande med den här avhandlingen, det måste ju uppstå ett hemskt tomrum när du har disputerat?

Anna

Ja, det kan nog tänkas att det gör. Jag försöker ha ögorna ganska mycket på bollen nu om jag bara får ihop manuset. Och det är skönt också att få tömma hjärnan på det som jag har gått och ältat många år och börja se helheten ta form.

Johan

Kan det tänkas att det blir något föreläsningar gällande den här boken?

Anna

Ja, absolut om det är finns intresse för det, så jag är nog inte sen att haka på.

Johan

Med tanke på hur bra din bok Skogen sålde, så vore det konstigt om folk inte var intresserad av att höra dig berätta om ditt arbete.

Anna

Ja tack, det var snällt sagt. Jag tror de i min närmaste omgivning är nog redan ganska less faktiskt.

Johan

Ja men nu pratar vi en bredare publik. Sikås må vara centrum i världen, men det finns faktiskt en värld utanför Sikås också.

Anna

Ja men det gör det.

Johan

Dagens gäst i Litteraturrestan det var Anna Stjernström som bland annat har skrivit Skogen, guldet från Norden. Anna, det var jättefint att ha dig här idag.

Anna

Tack så mycket för att jag fick komma det, det uppskattar jag.

Johan

Nu tar vi väl lite kaffe, va?

Anna

Jajamen.